

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispartita

Dominicus

Francofurti, 1613

Pulchritudo

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Pueri inter sese quam pro lenibus noxis iras gerunt? Quapropter: quia enim qui eos gubernat animus infirmum gerunt.

Idem mulieres sunt ferme, ut pueri, leui sententia. Fortasse unum aliquod verbum hanc inter, eas iram concitauerit.

Sen. Thyeit.

Tacita tam rudibus fides

Non est in annis: deregent forsitan dolos.

Iuuen. 4.

Nil distu sadum, si iuque hac limina tangat,

Intraque puer est procul hinc procul inde puella

Lenoxum, & cantus pernoctantis parastis.

Maxima debetur pueri reuerentia si quid Turpe parat, nec tu pueri contempseris annes.

APOPTHEGMATA.

Cato Uticensis cum puer adhuc à Druso auunculo educaretur, Latiniq; Romam ad Drulum tribunum plebis eo tempore venissent, de Ciuitate impetranda acturi. Q Pompeius Latinorum princeps Catonem orauit, vt pro focis ad auunculum intercederet, vt id quod peterent, facilius impetrarent. Verum Cato pueris facturum hoc negauit, cumq; semel iterumq; interpellatus eadem de re, omnino denegasset officium, demum Pompeius in excellam domus partem eleuatum se precipitatum minatus est, nisi precibus & toties efflagitatis obtemperaret. Verum cum ciues intelligerent, nec sic puerum moueri potuisse, egregiam eius indolem laudantes altissima voce clamauerunt, Gratulor tibi Latini nobis hunc esse tam paruum, quo senatore, ne ipse, are quidem ciuitatem licuisset. Historiam recitat Plut. in Catone, ubi Pompeium Syloem vocat quem ad huc Popedum.

SIMILITVDINES.

Plutarchi. Vt qui è vinculis mittuntur, licentius vagantur, quàm qui nunquam fuerunt in vinculis: Sic pueritia cum à præceptoris gubernatione soluitur. in Mor.

Thruveri. Vt ad literas ita ad virtutem pueritia promptissima est & raro in ea promouet adolefcentia, nisi fundamentum iceperit pueritia. in apoph. 7.

Quem admodum fere plantæ, multa ætate contabescunt: Ita & pueriamorem, quem erga parentes & familiares habent, fere spacio temporis cum adolefunt, mutant. in apoph.

PROPHANA EXEMPLA.

Semiramis scemina illustris, infans pene prius periclitata est, quàm in lucem edita: iacuit infans circa Syriæ stagnum, alimonia defectu mox interitura, nisi aues alimenta ministrassent: Hinc sublaia inter regios pastores alitur: adulta regia fit coniuq, demum non modo regnum tenuit, sed insigniter auxit.

Vide, Actus.

Pulchritudo.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Pulchritudo, Græce καλλος, ὄψις, vel κάλλος, ὄψις, & κάλλος ὄψις, pulcher dicitur, Heb. יָפִי, pulchritudo. Prou. 31. v. ante penult. & Ps. 43. 12. à verbo יָפָא, pulcher fuit, venustus, formosus, speciosus elegans fuit. Cognationem habet cum יָפָא, fultit, effulsit. Est autem pulchritudo corporis quadam apta figura membrorum, cum coloris quadam suauitate. secund. Cicer. lib. 4. Tuscul. 9.

LOCI BIBLICI.

Pulchritudo omnium pulchertima, Christi Sponsi celestis, Psal. 45. 4. Cant. 1. 16. pulchritudo Sponsæ Christi, Psal. 45. 12. Cant. 1. 8. 10. 15. & 41. 7. 10. & 5. 9. 17. & 6. 5. 9. & 7. 6. Pulchritudo periculosa, Prou. 6. 25. Pulchra tabernacula Ecclesiæ, Num. 24. 5. Via sapientiæ pulchra, Prou. 3. 17. Mulier pulchra, & fatua, Prou. 11. 22. Pulchri pedes Euangelizantium, Esai. 52. 7. Pulchritudo tabernaculi, Exod. 26. 31.

PATRYM SENTENTIAE.

Pulchritudo corporis bonum Dei donum est, sed propterea id etiam largitur malis, ne malum, bonum videatur bonis. August. de Ciuit. Dei li. 15.

Iuuen.

Quam paulo secus narrat. Quam quidam ambiens esse illi, Impera mihi Diogenes: admissio. Sibi fructum portandum dedit. Id quum ille ob pudorem. Noltram, inquit Diogenes, amicitiam paululum. Læ. 1. 6. 27.

Quidam exciderat panis, cum quærelit, quod puderet caligare volens Diogenes, iniecit fune collo, traxit Coramicum: hoc faciens in poculo, quod ille in pane. Læ. 1. 6.

Quidam cum apud Spartanos Palladi rem diuinam faceret, ac eorum momordisset, rex non auersus, arreptum coram ore, cunctis non erubuit, sed inuidiatorem eam in ipsa ara. Plut. in Læ.

Quidam pudorem in muliere pulchritudinis arcem esse. Plut. in Læ.

Quidam sibi magis placere iuuenes qui rubescerent, quæ recipere: quod rubor arguat probam indolem. Plut. in apoph.

Quidam sibi videri cum ætatis florem male collocasse qui. Plut. in Læ.

Quidam in honesta vocanti, Plut. in Læ.

EMBLEMATA.

In Pudoris statuam.

Emblema cxcvi. And. Alciat. Pulchritudo sponis sequi cupiebat. Vlysses, Nil secus iaculis mallet habere pater. In libacum, hinc offerre Spartam, mater anxia virgo. Hinc pater, inde Sires mitius vixit amor. Hinc sedit: velat Vultus, obnubis oculos: Hinc veruand signa pudoris erant. Quæ sibi prælatum iaculis cognouit Vlysses, Hinc, pudori aram schemate conscriuit.

Pueritia.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Pueritia, Græce παιδία, ἡ, & παιδία ὄψις, puerilis dicitur. Hebr. יָלֵד, à verbo יָלַד, peperit, genuit. Pueritia autem est relictianana recens in lucem producta. Pueritia autem dicitur puerilem significat, modo pro puritate accipitur. Hebr. et matrona simplicitas & pueritia. & honestas. Pueritia non ipsam ætatem, sed actum aliquem puerilem significat. Pueritia enim eius seu pueritatem, in ludibrio habet. Pueritia autem, id est pueritia, & reuerentia, quasi in pueritatem reueror, quæ omnia à puer deducuntur Heb. Puer Bar. Puer, molliore pronuntiatione dicitur, nempe iuuenis dicitur. Bar. purus, clarus.

LOCI BIBLICI.

Pueritia, quæ natus voto reneatur. Num. 30. v. 4. 5. Pueritia de fornice ardenti illi exierunt. Dan. 3. 9. Pueri Elisæo circumdabuntur viris lacerantur. 2 Regum 2. 24. puer efficiatur, qui regem regnum Dei, Matth. 18. 3. puerum amplectitur Christus. Matth. 23. 13. Pueri ad ducuntur ad Christum. Matth. 19. 13. Pueri ad ducuntur ad Christum. Matth. 21. 15. Puerorum regnum caelorum, 19. 13. Pueris Angeli cultodes adhibiti, 18. 10. Pueritia amanda, Matth. 18. 3. 4. 5. Cor. 14. 20. Pueritia quæ sustinetur. Pueritia virginitas coercenda. Prou. 13. 24 & 22. 15 & 23. 15.

POETICÆ SENTENTIÆ.

Hor. Art. 3. Atque cuius, notandi sunt tibi mores, Melioris que decor naturæ dandus, & annis, Reddere qui vocat: iam scit puer, & pede certo Signat hominum gestus paribus colludere, & iram Calligæ & ponit remere, & mutatur in horas. Corn. Gallus. Diuersos diuersa iuuant: non omnibus annis Omnia conueniunt: res prius apta, nocet. Exsultat leuitate puer gravis atq; senectus. Inter utrumque manens stat iuuenile decus, Hinc, lectum respicere decet: sic clarior illa Latine, & lingua garulitate sua. Ter. l. 1. 31.

Iuuenem veteres fabulæ ferunt, cum propter admirabilem oris pulchritudinem, in amorem cecideret facinas, stigmatibus exaratic vultum suum, ne qua cum amare posset. *Ambr. lib. 3. de Virg.*

POETICÆ SENTENTIÆ.

Hor. lib. Epod.

*Fugit inuenus & sercandus color.
Reliquit ossa pellem amicta luvada.
Tuis capillus albus est odoribus,
Virg. in Bucolic.
O formose puer, nimum ne crede colori
Alba ligustra cadunt, Saccina nigra leguntur,
Ovid. Metam. l. 13. fabula 28.
Verba Polyphemi ad Galatheam.*

*Nec mea quod d'ipris horreat densissima, letis.
Corpora, turpe pura, & r'ipis sine fremdibus arbor,
Turpis equus, nisi colla sub flauentia velut,
Pluma regit volucres, cuius sua lina decori est.
Barba tuos, hirsq; decet in corpore seta.
Idem l. 13. fab. 3.*

*Labitur occidua per iter est, sine senectâ.
Subrat hæc aui, demoliturq; prioris
Robora, stercq; Milton senior cum, spectat inanes
Illos, qui fuerant solidorum more serarum
Hercules, similes fluidos pendere lavatos.
Elet quoz, ut in speculo r'ipas conspexit, aniles
Tyndarus, & secum cur sit bit rapra, regunt.
Tempus edax rerum, t'aque inuidiosa vetustas,
Omnia destruit, q'ritat, aque licentibus aui,
Paulatim leni consumitur omnia morte.
Idem epist. Phædra ad Hippolytum.*

*Sint procul a nobis inuenes, ut facina, compti,
Fine coli modico forma virilis amat.
Ovid. de Art. lib. 1.*

*Forma Viras neglecta decet. Misoida. Theſeus
Abſult a nulla temporis comptus æci.
Hippolytum Phædra, nec erat bene comptus, amavit,
Cura dea sylvæ ap'us Adonis orat.*

*Munditie placeant, suscentur corpora campo,
Sic bene conveniens, & sine labe toga.
Linguaque nec riget, careant rubigine dentes,
Nec vagus in laxa pes tibi pelle nato.
Nec male deformer rigidos tonſuræ capillos,
Sic coma, sit ducta barba reſecta manu,
Et nihil emineant, & sint sine sordibus unguet,
Inque caua nullus stet tibi mare pilus.
Nec male odorati sit tristis anhelitus oris,
Nec ledat nares Virque patetque gregis,
Cutera lasciva faciant concede puella,
Et si quis male Vir querat habere Viram.*

*Idem lib. 2.
Forma bonum fragile est, quant'cumque accedit ad annos,
Fit minor, & spacio carpitur illa suo,
Nec semper viras, nec semper illa florent,
Et riget amissa spina relicta rosa.
Et tibi istam venient canis formose capilli,
Idem venient rugæ aqua tibi cor pus arent.
Iam molire animum, qui duret, & aſtue formam:
Solut ad extremos permanet ille rogos.*

*Idem Trist. 1.3. Eleg. 7.
Iſta decens faciens longis vitabitur annis,
Rugæque in antiqua fronte senilis erit.
Iuicet que manus forma damnoſa senectus.
Qua sine pitum p'ſſu non faciente venit.
Cumque aliquis dicit, fuit hæc formosa, dolebit,
Et ſpectulum mirandæ esse querere, ruum.
Iuuenalis Satyra. 10.*

*Filius autem.
Corporis egregii miſeros, trepidosque parentes
Semper habet, rara est adeo concordia forma
Atque pudicitia, sanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinos
Præterea castum ingenium, multumque modestum
Sanguine ferventem tribuat natura benigna
Largam aenu, quid enim puero conferre potest plus
Custo de, & cura natura potantior omni?
Non licet esse viras, nam prodiga corruptoris
Improbis ipſa audet ientare parentes.
Tanta in muneribus fiducia, nullas ephebum
Deformem, seu caſtravit in arce tyrannus:
Nec præteritatum rapuit Neuro loripedem,
Strum, non atque vterro pariter gibboque tumorem.
Nunc ergo inuenis specie letare tua, quera*

*Majora exspectant discrimina, set adulter
Publicus & penas meret, quas conque maris
Exigere iras, nec erit felicit' aſra
Mavis, ut in laqueos non quem incidat, cecum
Interdum ille dolor plus quam læva doli
Conceſſit, necat hoc ferro, secas ille crucis
Verberibus quosdam mechos & mugilis intrat.
Sed rursus Eudymone dilectæ flet adulter
Macrona mox cum de derit Seruilia nuncius,
Fiet illius quem novat eruet omnem
Corporis ornatum, quid enim vlla negaverit
Inguinibus siue est hæc Hippia sine Casulla.
Deterior rator habet ille femina Casulla.
Sed casto quid forma vocat, quid profuit olim
Hippolyto graue propositum: quid velle proſit
Erubit nempe hoc cons' fassidita repulſa.
Nec strænobæa minus quam Creuſa exaudiat, & ſ
Conſiſtere ambæ mulier' sauisſima tunc est.
Cum stimulos edo puor admovent.*

*Publius,
Formosa facies muti commendatio est.
Euripides.
Καλὸς δὲ δὲ οὐχ ὅτι
Pulchritudo, res infelix.*

*Propertius.
Nec forma aternam, nec cuiquam est fortuna potens,
Tibullus.
Crudeles diu: serpens nouus exiit annis:
Forma non ullam fata dedere moram,
Olymp. Nemeſianus.
Donum forma breue est, nec se tibi commendat annis,
Seneca in Herc. Octo.*

*Nostra longam forma percurrere iter,
Dependit aliquis semper, & sulget minus.
Idem in Hippolyto.
Raro forma Viri, secula proſpic,
Imposita a fuit.*

*Idem ibidem.
Anceps forma bonum mori alibus,
Exiguus donum breue i temporis,
Vt velox celera pede laberis.*

*Non sic prate a Sereno decentia
Aſiatis calida diſpoſit' & spor,
Sicut iſſitocum medius aies,
Et noctem lycibus præcipit at viti:
Langueſcunt ſolo lilia pallida,
Et gratæ capiti deſicunt roſa:
Vt fulgor teneris qui radiat genis,
Momento rapitur, nullaque non dicit
Formoſum coris ſpolum abſultis.
Res est forma fugax.*

*Idem.
Res est forma fugax, que ſapiens bene
Conſidat fragili dum licet, vitæ:
Tempus ſic tacitum ſubter, horatq;
Menander.
Μακροί, ὀφθαλμοὶ τὰ κάλλος, ἀλλὰ τὸ τίμηρον.
Noli in dicitare videns pulchritudinem, sed mem
Οὐδὲ καλλος, ἔτι καὶ ἴσως οὐδὲ φρονίμῃ!
Quam iuauis res pulchritudo, quando habuerit
tem ſapientem.*

SENTENTIÆ PHILOSOPH. ET HIST.

*Καλλὸς μὲν γὰρ ἡ χροὸς ἀγαθὸν, ὁ νόσος ἰσχυρὸν.
Pulchritudinem quidem vel tempus consumplit vel modum
languefacit, s'corate ad Demoniūm sermo aduocatum.
Quod si, vt ait Aristotel. lyncis oculis homines videntur, et
eorum visus quæque obstantia penetraret, nonne immoſpecta
visceribus illud Alcibiadis pulcherrimum corpus immoſpectum
videtur? igitur te pulchrum videri, non tua natura, sed oculorum
spectantium reddit infinitas. Boet. libro tertio prof. 8. de Consol.*

*Nobilitatis & pulchritudinis species atq; consideratio ex vi
let, vt prædonum ipſorum corda emolliat, moreſque effloſat
in obsequium. Heliod. l. 1.*

*Forma præstantia & excellentia multum a dicit ad præcitantis
speciem videm l. 2.*

*Pulchritudo nec sub terram occultato latuit, sed etiam illuc
in lucem prodiret. Eod. l.*

*Forma corporis, oris dignitas, frontis grauitas, vultus maiestas,
fulgor, vigor, ac lumen oculorum, speciantes mouet, et terrore, ac
admonet quenam species primi à summo artifice tanto reatum
creauit.*

PC
POLYANT

teres. Hinc impune quod est sine poena, & impunitas. Seneca. Quis pe delictorum impunitas homines auctiores reddit ad malum. Hinc poena & poenitentia, de quibus supra.

SENTENTIAE BIBLICAE.

Punitio Divina sic quandoq; per angelos.

Factum est igitur in nocte illa, venit Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia. 4. Regum 9.

Confestim percussit eum Angelus Domini, eo quod non dedisset honorem Deo: & consumptus a verbibus, expiravit. Act. 12.

Per homines.

Vae Assur! virga furoris mei, & baculus ipse est. In manu eius indignatio mea. Ad gentem fallacem mittam eum, & contra populum furoris mei, mandabo illi ut auferat spolia, & diripiat praedam; & ponat illum in conculcationem, quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur, & cor eius non ita extimabit: sed ad conterendum erit cor eius. Efa. 10.

Fili hominis. Nabuchodonosor Rex Babylonis servire fecit exercitum suum servitute magna adversus Tyrum: & merces non est addita ei neque exercitui eius de Tyro, pro servitute qua servivit mihi adversus eam. Propter haec dicit Dominus: Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem Babylonis in terra Aegypti, & accipiet multitudinem eius, & deprædabitur manubias eius, & erit merces exercitui illius, & diripiet spolia eius. Ez. 29.

Punitio malorum necessaria.

Maleficos non patieris vivere. Exod. 22.

Tolle cunctos principes populi, & suspende eos contra Solem in patibulis, ut avertatur irae tuae ab Israel. Num. 25.

Impiis & peccatoribus reddet vindictam. Eccl. 12.

Novi opera tua & fidem, & charitatem tuam, & ministerium, & patientiam, & opera tua novissima plura prioribus. Sed habeo adversus te pauca, quia permittis mulierem lezabel, quae se dicit prophetam, docere, & seducere servos meos, fornicari, & manducare de idolythiis. Apoc. 2.

Ordinata.

Non occidentur patres pro filiis, nec filii pro patribus: sed unusquisque pro peccato suo morietur. Deut. 24.

Maledictus qui accipit munera, ut percutiat animam sanguinis innocentis. 27.

Per quae quis peccat, per haec & torquetur. Sap. 11.

Verum iudicio nihil facias graue. Eccl. 33.

Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Ioan. 8.

Non haberes potestatem adversus me ullam, nisi datum tibi esset de super, ait Dominus Pilato. 19.

Frustrata.

Pestilente flagellato, stultus sapientior erit: si autem corripueris sapientem, intelliget sapientiam. Prov. 19.

Liuor vulneris absterget mala, & plaga in secretioribus veneris. Prov. 20.

Multato pestilente sapientior erit paruulus. 21.

Peccantes coram omnibus argue, ut ceteri timorem habeant. 1. Tim. 5.

PATRYM SENTENTIAE.

Pœna episcopalis iudicii in Ecclesia nulla maior est. Aug. & hab. 24. q. 3. can. Corripiantur.

Quid ergo ait, contra Dominum cogitatis? ipse est qui creavit mundum, & consummationem eis faciet? Quod si vobis videtur crudelis & rigidus & cruentus, quod in diluvio genus deleuit humanum, super Sodomam & Gomorham ignem & sulphur pluit: Aegyptio submersit in fluctibus, Israelitarum cadauera prostravit in eremo: scitote eum ideo ad preces reddidisse supplicia, ne in æternum puniret. Hieron. in Nahum proph. & hab. 52. q. 1. can. Quid ergo.

Achab Rex impiissimus vineam Nabothæ cruore possedit: & cū Iezabel non tam coniugio suo, quam crudelitate coniuncta Helia increpatione corripitur. Ad eundem hæc dicit Dominus, Occidisti, & possidisti. Et iterum in loco quo lincerunt canes sanguinem Nabothæ, ibi lincerunt sanguinem tuum, & Iezabel carnes comedenti ante muros Iisael. Quod autem eum audisset Achab, scidit vestimenta sua & posuit saccum super carnes suam, & ieiunavit, & dormit in cilicio: hæc est sermo Domini ad Heliam dicens, Quare revertis? Achab faciem meam non inducam malum in diebus eius. Vni Ielus & Achab & Iezabel commuerunt: sed tamen conuersus Achab ad poenitentiam poena differtur in posterum, & Iezabel in scelere perseverans, praeteriti condemnatu iudicio. Hier. ad Rusticum, & hab. de pan. dist. 3. & Achab.

Dominus priora delicta receribus poena vni exemplis cauenda monstravit. Hier. & hab. 24. q. 1. c. Non asserimus.

Inius

faciatis, qualesq; quicunq; iusti fuer. nt. futuri sint in... Quod si corporis pulchritudo tanti est, vt... Quam bona domus, & malus hospes! Laeri. Diog.

APOPHTHEGMATA.

Quam sicutur cur Spartani comam alerent? Quoniam in... pulchritudine homines quavis epistola ma... Cur quæ pulchra sunt, amantur? Cæci, di... pulchritudine homines quavis epistola ma... pulchritudine homines quavis epistola ma...

EXEMPLA BIBLICA.

Adhuc adis exempla. Sarai, Gen. 12. v. 11, 17. Filiae hominum, 6. Rachel, 29. 17. Rachel, 29. 17. Rachel, 29. 17. Rachel, 29. 17.

Vide, Forma.

Punitio.

DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Punitio a punito, Græc. πῦσις, id est, punitio dicitur... Punitio in quantum pertinet ad iustitiam puniti, can. 1. c. 1.